วิเคราะห์งบการเงิน... วิเคราะห์ธุรกิจ

สุธนา นาคฉาย*

งบการเงินที่ธุรกิจจัดทำขึ้นนั้นถือเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้ทราบถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกิจการต่าง ๆ เนื่องจากงบการเงินเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจให้เราเห็นได้ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจลงทุนในกิจการได้เป็นอย่างดี แม้ว่างบการเงินจะมีประโยชน์มาก แต่ก็มีข้อจำกัดอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ งบการเงินเกิดจากการนำข้อมูลทางการเงินที่เกิดจากผลงานที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผ่านมาแล้วในอดีต ซึ่งไม่อาจทำนายเหตุการณ์อนาคตได้เสมอไป หากผู้ใช้งบการเงินพิจารณาแต่เพียงข้อมูลในอดีต อาจทำให้การตัดสินใจผิดพลาดได้ ดังนั้นผู้ใช้งบการเงินจึงต้องประเมินเหตุการณ์ในอนาคตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในองค์กรมากกว่าจะสนใจเหตุการณ์ในอดีต

ดังนั้นหากท่านได้ศึกษาถึงรายงานการวิเคราะห์งบการเงิน(**Financial Statement Analysis**) ย่อมจะช่วยขจัดข้อจำกัดดังกล่าวได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้การวิเคราะห์งบการเงินจะใช้เครื่องมือต่าง ๆมาประเมินข้อมูลในงบการเงินเพื่อทราบถึงฐานะและความมั่นคงของกิจการโดยการวิเคราะห์ถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานว่า มีความสามารถในการบริหารงานและการดำเนินธุรกิจอย่างไร สามารถใช้แนวทางการสร้างผลกำไรในอดีตไปสู่อนาคตเพียงไร

การศึกษาถึงรายงานการวิเคราะห์งบการเงิน จึงเป็นกุญแจสำคัญ ที่จะบอกให้เราทราบข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ทำให้ทราบถึงคุณภาพของกำไรที่หามาได้ โดยพิจารณาถึงความสามารถในการทำกำไรในอดีตว่าเป็นเช่นไร และจะส่งผลถึงแนวโน้มกำไรในอนาคตเพิ่มขึ้นเพียงไร ซึ่งนักลงทุนควรสนใจถึงประสิทธิภาพในการหารายได้เป็นรายได้ที่แท้จริงมิใช่รายได้ที่เกิดขึ้นชั่วคราวหรือกำไรจากการปรับแต่งทางบัญชี รวมทั้งมีการเติบโตของรายได้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอโดยต้องประเมินถึงความคุ้มค่าในการลงทุนเพื่อสร้างผลตอบแทนสูงสุดแก่ผู้ถือหุ้น

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

2. ทำให้ทราบถึงสภาพคล่องของกิจการ เนื่องจากกำไรที่เกิดขึ้นในงบกำไรขาดทุนนั้นไม่อาจเป็นเครื่องยืนยันได้ว่ากิจการจะมีเงินมาใช้จ่ายเมื่อต้องการได้ทันที เพราะหากกำไรที่เกิดขึ้นนั้นเป็นกำไรที่เกิดจากยอดขายเชื่อและหากไม่สามารถเก็บเงินจากลูกหนี้ได้โอกาสที่จะประสบปัญหาทางการเงินย่อมเป็นไปได้สูง และทำให้เกิดความเสี่ยงในการบริหารจัดการ จนนำไปสู่ปัญหาการล้มละลายและอาจถึงกับต้องเลิกกิจการได้ในที่สุด

3. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ กิจการใดก็ตามที่มีสินทรัพย์ในจำนวนที่เหมาะสมจะช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จได้ดี กล่าวคือการมีสินทรัพย์ไว้ใช้งานเท่าที่จำเป็นจะช่วยให้ประหยัดเงินลงทุนเพื่อสามารถนำเงินไปลงทุนด้านอื่นที่ช่วยสร้างผลตอบแทนเพิ่มขึ้นนอกจากนี้การเก็บสินค้าที่เกินความจำเป็น อาจทำให้สินค้าเก่าเสียหาย ทำให้เงินทุนจมและสูญเสียโอกาสที่จะมีเงินทุนหมุนเวียนไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น

4. เพื่อวิเคราะห์ความถูกต้องของรายงานที่จัดทำขึ้น หากมีการวิเคราะห์งบการเงินแล้วโอกาสที่จะตรวจพบความผิดปกติของรายงานการเงินที่จัดทำขึ้นย่อมสูงกว่าการที่ไม่มีการวิเคราะห์

การวิเคราะห์งบการเงินก็คือการนำเอาตัวเลขที่แสดงอยู่ในบัญชีมาคำนวณเพื่อวัดความสามารถในการดำเนินงานของบริษัท การที่เราเข้าใจระบบการดำเนินงานและความสัมพันธ์ของธุรกิจที่มีต่อการบันทึกบัญชี จะช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์ความสามารถในการดำเนินงานตลอดจนภาวะธุรกิจของบริษัทได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

วิธีการที่ดีในการวัดความสามารถในการดำเนินงาน ควรจะวัดโดยการเปรียบเทียบกับธุรกิจประเภทเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากระบบการดำเนินงาน และการใช้สินทรัพย์ของแต่ละกิจการ อาจมีระบบการจัดการที่แตกต่างกัน

การวัดความสามารถในการบริหารสินทรัพย์

เมื่อเริ่มก่อตั้งบริษัท เราใช้เงินที่ได้มาจากเงินลงทุน หรือเงินที่กู้ยืมมาเพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร ได้แก่ ที่ดิน อาคาร เครื่องจักร และอุปกรณ์สำนักงาน ฯลฯ และในระหว่างการผลิตเราก็ได้สร้างสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งอยู่ในรูปของสินค้าคงคลัง ลูกหนี้การค้า ฯลฯ ความแตกต่างระหว่างสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์หมุนเวียน ก็คือสินทรัพย์หมุนเวียนนั้นสามารถจะเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ในระยะเวลาอันสั้น ส่วนสินทรัพย์ถาวรก็คือสินทรัพย์ที่จะไม่สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดภายใน 1 ปี จริงอยู่ เราอาจจะนำที่ดินมาขายเมื่อไรก็ได้ซึ่งใช้เวลาไม่ถึงปี แต่ในทางปฏิบัติเราถือว่าที่ดินนั้นใช้ในการตั้งโรงงานเพื่อทำการผลิตซึ่งจะไม่สามารถขายได้ภายในระยะเวลา 1 ปี นอกเสียจากจะขายเมื่อกิจการย้ายโรงงานใหม่หรือใกล้จะเลิกกิจการ

ที่นี้เราควรจะกลับมาดูว่าเงินที่ลงทุนในสินทรัพย์นั้นสามารถก่อให้เกิดรายได้

และสร้างผลตอบแทนคืนแก่ผู้ลงทุนมากน้อยแค่ไหนการบริหารสินทรัพย์ที่ดีย่อมสร้างผลตอบแทนสูง แต่หากใช้สินทรัพย์ไม่คุ้มค่า ย่อมทำให้ผลตอบแทนต่ำ อาจทำให้ขาดทุนและเสียโอกาสที่จะได้ผลกำไรเพิ่มขึ้น

อัตราส่วนที่แสดงถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ ได้แก่ **อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้** (Account receivable turnover) นอกจากจะใช้ประเมินสภาพคล่องของกิจการแล้ว ยังสามารถใช้ในการประเมินประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ได้ กล่าวคือ หากกิจการมีการขายเชื่อด้วยจำนวนรอบยิ่งสูงเท่าใด ก็ยิ่งมีโอกาสเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ได้เร็วซึ่งจะช่วยให้ระยะเวลาการเก็บหนี้โดยเฉลี่ยเร็วขึ้นด้วย อันเป็นการแสดงถึงการบริหารลูกหนี้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันปัญหาหนี้สูญให้น้อยที่สุด

ดังนั้น อัตราการหมุนเวียนลูกหนี้การค้า = ยอดขาย/ลูกหนี้
และ ระยะเวลาที่เก็บเงินได้ = 365 วัน (ใน 1 ปี)/อัตราการหมุนเวียนลูกหนี้การค้า

นอกจากนี้ยังควรพิจารณาถึงประสิทธิภาพของสินค้าด้วย โดยใช้ อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ(Inventory turnover) ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่ากิจการมีการเก็บหรือมีการใช้สินค้ากี่รอบในงวดบัญชี หากมีจำนวนรอบสูง แสดงถึงการที่สินค้าสามารถหมุนเวียนได้คล่อง หรือมีการบริหารสินค้าคงเหลือได้ดี ไม่เก็บรักษาสินค้าไว้นานหรือมากเกินไปทั้งนี้ควรวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราการหมุนเวียนของปีที่ผ่านมาด้วยเพื่อให้ทราบว่ามีการบริหารสินค้าที่ดีขึ้นหรือแย่ลง

ดังนั้นอัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ = ต้นทุนสินค้าที่ขาย/สินค้าคงเหลือ
และ ระยะเวลาที่เก็บสินค้าคงเหลือ = 365 วัน/อัตราการหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ

ในบางกรณีของกิจการที่ทำการผลิตสินค้าโดยใช้การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเช่น เครื่องจักรต่าง ๆในมูลค่าสูงเนื่องจากสินทรัพย์เหล่านี้ลงทุนด้วยเงินที่ต้องจัดหามาด้วยต้นทุนทางการเงินทั้งสิ้น ดังนั้นควรพิจารณาโดยใช้ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed assets turnover) การวิเคราะห์การใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ถาวรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ทราบว่ากิจการได้มีการลงทุนเพื่อสร้างรายได้อย่างเหมาะสมหรือไม่

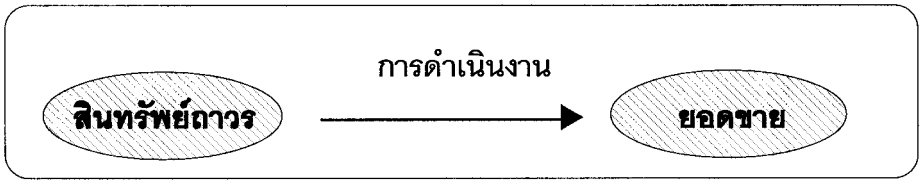

ภาพที่ 1 : แสดงการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพื่อก่อให้เกิดยอดขาย
ที่มา : (ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณภา ธุวนิมิตรกุล, พศ.2548 หน้า 92)

ดังนั้น อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร = ยอดขาย/สินทรัพย์ถาวร

หากกิจการมีค่าอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรสูง แสดงว่ากิจการมีการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพมาก

หรืออาจจะประเมินจากสินทรัพย์ทั้งหมดโดยใช้ **อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ทั้งหมด** (Total assets turnover) การวิเคราะห์อัตราส่วนนี้ก็เพื่อพิจารณาว่ากิจการสามารถสร้างรายได้คุ้มค่ากับเงินลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมดเพียงใด หากคำนวณอัตราส่วนนี้ได้ค่าออกมาสูงแสดงว่ากิจการสามารถใช้สินทรัพย์ทั้งหมดได้อย่างคุ้มค่า ซึ่งเป็นการพิจารณาในภาพรวมแม้ว่าในความเป็นจริงสินทรัพย์บางรายการอาจไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ทำให้คำนวณอัตราส่วนได้ค่าออกมาต่ำก็เป็นสัญญาณว่ามีการใช้สินทรัพย์บางรายการไม่คุ้มค่า อาจมีสินทรัพย์นั้น ๆ มากเกินความจำเป็นหรืออาจเป็นเพราะกิจการขายสินค้านั้นได้ต่ำเกินไป

ดังนั้น อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม = ยอดขาย/สินทรัพย์รวม

การวัดความสามารถในการบริหารหนี้สิน

ธุรกิจส่วนใหญ่จัดหาสินทรัพย์ต่าง ๆ มาลงทุนในกิจการนั้นได้มาจาก 2 ส่วน คือ ส่วนเงินทุนของกิจการเอง และส่วนของเจ้าหนี้ ซึ่งกิจการกู้ยืมเงินมาใช้ในการดำเนินงานเมื่อหนี้นั้นถึงกำหนดก็ต้องจ่ายคืนหนี้พร้อมดอกเบี้ยจ่าย

การมีหนี้มากอาจจะมีข้อดี ในแง่ที่เราใช้ส่วนเงินทุนน้อย ถ้าอัตราดอกเบี้ยที่กิจการกู้ยืมมาต่ำกว่าผลตอบแทนจากการลงทุน ก็จะทำให้ผลตอบแทนต่อทุก ๆบาทของเงินลงทุนมีค่าสูงขึ้น แต่ข้อเสียก็มีคือ กิจการจะมีความตึงตัวในเรื่องการหาเงินมาจ่ายดอกเบี้ยและจ่ายคืนเงินต้น กิจการที่กู้ยืมเงินมาก ๆ ก็จะมีความเสี่ยงมากเนื่องจากอาจหมุนเงินไม่ทันโดยเฉพาะถ้ากู้ยืมระยะสั้นมากกว่ากู้ยืมในระยะยาว

การวัดความสามารถในการบริหารหนี้สินนั้น เป็นการวัดความสามารถในการใช้คืนหนี้สิน ตลอดจนการวัดความเสี่ยงของกิจการที่อาจจะเกิดขึ้น เนื่องจากการมีหนี้สินมากเกินไป ซึ่งมีตัววัดดังนี้

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Debt to total assets) แสดงถึงสัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมดว่า กิจการใช้เงินจากส่วนของหนี้สินคิดเป็นร้อยละเท่าใดของสินทรัพย์รวม กิจการที่มีส่วนของหนี้สินต่อสินทรัพย์สูง แสดงว่ามีการใช้เงินทุนจากหนี้สินรวมสูง ย่อมมีความเสี่ยงในการชำระหนี้สูง หรืออาจพิจารณาในอีกแง่หนึ่งคือกิจการมีสินทรัพย์ทั้งหมดที่จะสามารถนำไปจ่ายชำระหนี้ได้เพียงใดทั้งนี้เจ้าหนี้และผู้ลงทุนย่อมพอใจมากกว่าหากเห็นอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมต่ำ เพราะแสดงว่า**กิจการใช้เงินทุนจากส่วนเงินทุนมากกว่าการกู้ยืม**

ดังนั้น อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม = หนี้สินรวม/สินทรัพย์รวม

อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to equity) เป็นการวัดส่วนของหนี้สินอีกแบบหนึ่งโดยการวัดเทียบกับส่วนของผู้ถือหุ้นแสดงให้เห็นว่าหนี้สิน ของบริษัทมีอยู่เท่าใด เมื่อเทียบกับส่วนของทุน หากอัตรานี้มีค่าสูงมาก ๆ แสดงว่ากิจการมีหนี้สินมากเมื่อเทียบกับทุน จึงอาจจะมีความเสี่ยงค่อนข้างมาก และเมื่อพิจารณาทางผู้ให้กู้หรือสถาบันทางการเงินจะกำหนดไว้ว่าจะไม่ให้กู้ยืมแก่กิจการที่มี debt to equity มากกว่า 2 เพราะกิจการมีความเสี่ยงสูงในการจ่ายชำระดอกเบี้ยและจ่ายคืนเงินต้น

แต่อย่างไรก็ตามการใช้เงินทุนจากหนี้สินก็สามารถเพิ่มกำไรหรือช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายได้ เพราะ**หนี้สินมีต้นทุนถูกว่าต้นทุนจากส่วนทุน** และช่วยประหยัดภาษีจากส่วนของดอกเบี้ยจ่าย ดังนั้นการเพิ่มหนี้สินย่อมมีส่วนที่จะช่วยเพิ่มความมั่งคั่งแก่ผู้ถือหุ้นตลอดจนช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันได้

ดังนั้น อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น = หนี้สินรวม/ส่วนของผู้ถือหุ้น

อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Time interest earned) เป็นการวัดความสามารถในการสร้างผลกำไรจากการดำเนินงานว่าเพียงพอสำหรับการจ่ายชำระดอกเบี้ยจ่ายซึ่งเป็นต้นทุนจากการก่อหนี้หรือไม่ถ้าอัตราส่วนสูงความเสี่ยงที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระดอกเบี้ยและเงินต้นยิ่งต่ำรวมทั้งบ่งบอกถึงความมั่นคงของกิจการเพราะกิจการต้องจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานรวมทั้งเงินเดือนพนักงานก่อนที่จะมีกำไรเหลือมาชำระดอกเบี้ยได้ และหากกิจการมีอัตราส่วนกำไรต่อดอกเบี้ยจ่ายสูง โอกาสที่ผู้ลงทุนจะได้รับเงินปันผลย่อมสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ตามปกติอัตราส่วนนี้ควรจะมีค่ามากกว่า 1 หรือมีตั้งแต่ 2 เท่าขึ้นไปเพราะว่าถ้ามีค่าเท่ากับ 1 หมายความว่า กำไรที่ได้เบื้องต้นเพียงพอจ่ายแค่ดอกเบี้ยจ่ายเท่านั้น หลังจากหักดอกเบี้ยจ่ายแล้วกิจการก็ไม่มีกำไรเหลืออยู่เลย

อัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย = กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี/ดอกเบี้ยจ่าย

สรุปได้ว่าตัววัดความสามารถในการบริหารหนี้สินนี้ เป็นตัวเลขที่จะแสดงให้เห็นว่า กิจการจะสามารถจัดการกับหนี้สินของตนเองได้มากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม การที่กิจการมีหนี้สินมากนั้น ไม่ใช่เป็นสิ่งเลวร้ายเสมอไป ถ้าตราบใดที่กิจการยังมีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้คืนเงินต้นและดอกเบี้ยจ่ายได้โดยไม่มีความตึงเครียดมากและมีเงินเหลือหรือมีสภาพคล่องเพียงพอที่จะมีเงินทุนหมุนเวียนภายในกิจการได้โดยไม่ฝืดเคือง

การวัดความสามารถในการบริหารสภาพคล่อง

สภาพคล่อง(Liquidity) หมายถึง ความสามารถในการเปลี่ยนสินทรัพย์หมุนเวียนให้กลายเป็นเงินสดในจำนวนที่เพียงพอและทันเวลาสำหรับชำระหนี้สินระยะสั้นเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากเงินสดขาดมือหรือมาใช้หมุนเวียนในกิจการการขาดสภาพคล่องจะทำให้กิจการเกิดปัญหานานัปการในการดำเนินงาน อาจถูกฟ้องร้องจากเจ้าหนี้ในกรณีไม่มีความสามารถในการจ่ายชำระหนี้หรืออาจถึงขั้นล้มละลายได้

อัตราส่วนที่ใช้วัดสภาพคล่องหรือความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น มี 2 ประเภทคือ

ประเภทแรกคือ **อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน** (Current Ratio) แสดงถึงสินทรัพย์หมุนเวียนมีเป็นกี่เท่าของหนี้สินหมุนเวียนที่มีอยู่ สินทรัพย์หมุนเวียนเป็นเงินลงทุนที่สามารถเปลี่ยนกลับเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลา 1 ปี ในขณะที่หนี้สินหมุนเวียนเป็นภาระผูกพันระยะสั้น ที่ต้องจ่ายคืนภายในระยะเวลา 1 ปี เช่นกันอัตราส่วนนี้จึงใช้ในการวัดสภาพคล่องของธุรกิจ

ยิ่งอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนสูง แสดงว่ากิจการยิ่งมีสภาพคล่องสูง เจ้าหนี้ย่อมมั่นใจได้ว่า กิจการจะสามารถชำระหนี้ที่จะถึงกำหนดได้ ค่า **Current ratio** ที่มีมากกว่า 1 เท่าแสดงว่ากิจการมีสินทรัพย์หมุนเวียนเหลือมากกว่าหนี้สินหมุนเวียน

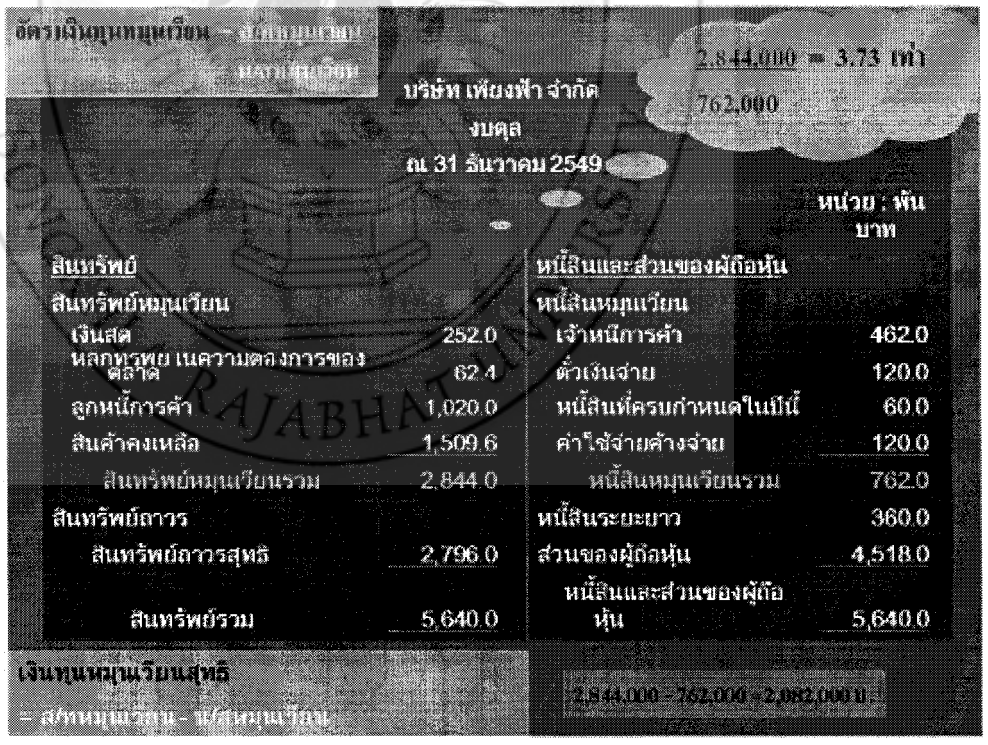

ภาพที่ 2 งบดุล : แสดงให้เห็นการคำนวณหาอัตราเงินทุนหมุนเวียน (Current ratio)

ที่มา : (จิรพร สุเมธีประสิทธิ์, การวิเคราะห์ทางการเงิน)

จากตัวอย่างงบดุล บริษัทเพียงฟ้า จำกัด ค่าที่คำนวณได้ของปี 2549 แสดงว่าทุก ๆ 1 บาท ของหนี้สินหมุนเวียน มีสินทรัพย์หมุนเวียนอยู่ 3.73 บาทที่จะสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสด เพื่อใช้ในการชำระหนี้สินหมุนเวียนนั้น หรือบอกได้ว่าสินทรัพย์หมุนเวียนมีจำนวน 3.73 เท่าของหนี้สินหมุนเวียนที่มีอยู่

ประเภทสุดท้ายคือ **อัตราส่วนเงินทุนหมุนเร็ว** (Quick ratio หรือ Acid-test ratio) เนื่องจากส่วนของสินค้าคงเหลือ จัดได้ว่าเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีสภาพคล่องต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ๆ เนื่องจากต้องใช้เวลานานกว่าในการเปลี่ยนเป็นเงินสดและมูลค่าที่มีอยู่ในบัญชีอาจมีค่าต่างไปจากมูลค่าตลาดที่จะขายสินค้านั้นอันเนื่องจากสินค้านั้นเสื่อมสภาพหรือล้าสมัยในการวัดสภาพคล่องจึงนิยมหักเอาส่วนของสินค้าคงเหลือออกจากสินทรัพย์หมุนเวียนก่อน

ดังนั้น อัตราส่วนเงินทุนหมุนเร็ว = สินทรัพย์หมุนเวียน-สินค้าคงเหลือ/หนี้สินหมุนเวียน

เนื่องจาก Quick ratio เป็นการวัดสภาพคล่องที่ค่อนข้างเข้มงวด ดังนั้น Quick ratio จะมีค่าน้อยกว่า Current ratio เนื่องจาก Quick ratio ไม่นับเอาส่วนของสินค้าคงเหลือเข้าไปในสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องด้วย กิจการที่มีค่านี้สูง ก็แสดงว่ามีสภาพคล่องสูง

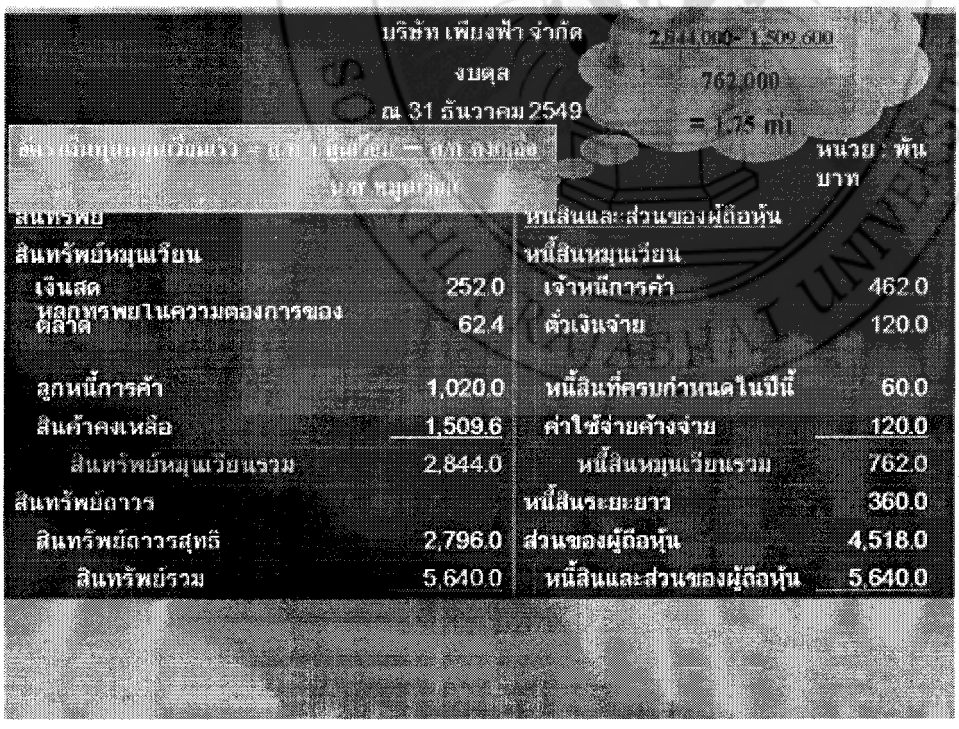

ภาพที่ 3 งบดุล : แสดงให้การคำนวณหาอัตราเงินทุนหมุนเร็ว (Quick ratio)
ที่มา : (จิรพร สุเมธีประสิทธิ์, การวิเคราะห์ทางการเงิน)

จากตัวอย่างในงบดุลแสดงว่าบริษัทเพียงฟ้าจำกัดค่าที่คำนวณได้ของปี 2549 แสดงว่าทุก ๆ 1 บาท ของหนี้สินหมุนเวียน บริษัทฯ มีสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีสภาพคล่องสูงถึง 1.75 บาท สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วเพียงพอที่จะจ่ายหนี้สินหมุนเวียน

การวัดความสามารถในการทำกำไร

เป้าหมายหลักในการดำเนินธุรกิจคือการสร้างผลกำไร โดยเงินที่ได้จากกำไรในการดำเนินงาน ไม่อาจบอกได้ว่ามีการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพียงใด เพราะธุรกิจที่มีขนาดใหญ่รวมทั้งมีสินทรัพย์สูง และมียอดขายสูง ย่อมไม่สามารถนำผลกำไรไปเปรียบเทียบกับธุรกิจที่มีขนาดเล็กกว่า ดังนั้นการประเมินความสามารถในด้านของรายได้ ต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จึงควรพิจารณาจากประสิทธิภาพจากการทำกำไรซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

อัตรากำไรสุทธิ(Net profit margin) เป็นสัดส่วนของยอดขายที่เหลืออยู่สุทธิหลังจากหักต้นทุนสินค้าที่ขาย ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ดอกเบี้ยจ่าย ตลอดจนภาษีเงินได้ โดยส่วนที่เหลือสุทธินี้จะเป็นส่วนที่ผู้เป็นเจ้าของได้รับจากเงินที่นำมาลงทุนนั่นเอง

ดังนั้น อัตรากำไรสุทธิ = กำไรสุทธิ/ยอดขาย

ถ้าอัตรากำไรสุทธิสูงแสดงว่ากิจการมีความสามารถในการทำกำไรต่อหน่วยได้มาก ทั้งนี้ก็ขึ้นกับชนิดของธุรกิจด้วย ธุรกิจที่มีการลงทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สูงก็จะมีอัตรากำไรสุทธิที่สูงเนื่องจากเป็นสินค้าที่สร้างความแตกต่างจากคู่แข่งมีโอกาสในการกำหนดราคาสินค้าให้สูงได้ ในทางตรงข้ามธุรกิจประเภทค้าปลีกจะต้องอาศัยความเร็วในการหมุนเวียนสินค้า จะมีอัตรากำไรสุทธิต่ำ แต่ก็สามารถทำกำไรได้มากเนื่องจากปริมาณการขายและการหมุนเวียนของสินค้ามีมาก

การประเมินประสิทธิภาพในการทำกำไรอาจพิจารณาถึงความคุ้มค่าของการลงทุนโดยพิจารณาจาก**อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน**(Return on Investment : ROI) ซึ่งสามารถประเมินได้ 2 ลักษณะ คือเปรียบเทียบกับสินทรัพย์ที่มีไว้ดำเนินงานกับเปรียบเทียบกับที่มาของเงินทุน ดังนี้

อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets : ROA) เป็นการวัดว่าสินทรัพย์รวมของกิจการก่อให้เกิดกำไรได้มากน้อยแค่ไหน บางครั้งแม้ว่าอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์จะสูงคือใช้สินทรัพย์ก่อให้เกิดยอดขายได้ดี แต่ถ้าไม่ควบคุมค่าใช้จ่ายให้ดีแล้วกำไรที่จะได้จากการใช้สินทรัพย์นี้ก็จะน้อยไปด้วย ตรงกันข้าม ถ้าอัตรากำไรสูงขึ้น แต่อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ต่ำ จะทำให้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ต่ำซึ่งกิจการที่มีลักษณะเช่นนี้มักเป็นธุรกิจที่ต้องลงทุนในสินทรัพย์ถาวรสูงแต่มีผลกำไรดี เช่นธุรกิจการสื่อสารเป็นต้น

ดังนั้น อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ = $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$

ข้อเสียของการใช้ ROA ก็คือ ค่า ROA นั้นขึ้นอยู่กับสัดส่วนของหนี้สิน กล่าวคือ ถ้าสินทรัพย์ส่วนใหญ่ของกิจการเกิดขึ้นจากการกู้ยืม กิจการก็ต้องจ่ายดอกเบี้ยมาก ซึ่งทำให้กำไรสุทธิลดลง และทำให้ROA ลดลงด้วย

อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE) เป็นการวัดว่าเงินลงทุนที่ผู้ถือหุ้นลงไปสามารถนำไปสร้างกำไรให้กับกิจการเท่าใด ถ้าROE สูง ก็จะสะท้อนว่า กิจการได้ใช้เงินทุนของผู้ถือหุ้นอย่างคุ้มค่า ผู้ถือหุ้นก็จะพอใจ เพราะมีโอกาสจะได้รับเงินปันผลตอบแทนกลับมามาก โดยปกติระดับ ROE จะสูงหรือต่ำจะเป็นไปในทิศทางเดียวกับROA

ดังนั้น อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น = $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}} \times 100$

อย่างไรก็ดี ROE ก็มีข้อเสียในแง่ที่ว่าค่า ROE ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของหนี้สิน กล่าวคือ ถ้ากิจการมีสัดส่วนของหนี้สินมาก ROE จะมีค่าสูงขึ้น เนื่องจากการใช้หนี้สินมาก ทำให้ลงทุนน้อย จะทำให้กำไรต่อหนึ่งหน่วยของเงินลงทุนมาก ซึ่งจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อดอกเบี้ยจ่ายมีค่าน้อยกว่าอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า ตราบใดที่ ROA มีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ย ตราบนั้น ROE ก็ยังสูงกว่า ROA การหาค่าต่าง ๆ เหล่านี้ออกมาก็เพื่อตรวจสอบว่าการที่ ROE สูงนั้น สูงมาจาก ROA ซึ่งเป็นการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพหรือว่าเกิดจากการใช้ข้อได้เปรียบจากการก่อหนี้ในสภาวะที่อัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ

บรรณานุกรม

อินเทอร์เน็ต

แหล่งความรู้นักลงทุน. ในเว็บไซต์ บริษัทหลักทรัพย์ เอเซียพลัส จำกัด(มหาชน). [Online].Available http://inv2.asiaplus.co.th/abn/web/thai/pdf_investor/thai/finance.pdf

รายงานวิเคราะห์งบการเงิน...บอกอะไรบ้าง. [Online].Available http://dusithost.dusit.ac.th/~rattana_won/data/FASA/FASA5.htm (2550,พฤศจิกายน 28)

มาวิเคราะห์งบการเงินอย่างง่ายกันดีกว่า.[Online].Available http://dusithost.dusit.ac.th/~rattana_won/data/FASA/FASA7.htm (2550,พฤศจิกายน 28)